

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN ASETUS MERIHANHEN METSÄSTYKSEN KIELTÄMISESTÄ METSÄSTYSVUOSINA 2023—2026

Pääasiallinen sisältö

Merihanhen kanta on viime vuosikymmeninä kasvanut saaristossa ja rannikkoseuduilla. Suomessa sisämaape-sintöjä on toistaiseksi ollut vähän, mutta niiden määrä on ollut koko ajan kasvamassa. Maa- ja metsätalousmi-nisteriön asetuksella kiellettäisiin merihanhen metsästys sisämaassa kannan runsastumisen ja levittäytymisen edistämiseksi. Määritellyllä rannikkoalueella tapahtuva metsästys jakautuu aikaistettuun peltometsästykseseen 10.8.- alkaen ja tavanomaiseen metsästyskauteen 20.8 klo 12.00 – 31.12. Sallitulla metsästysalueella merihan-hen metsästykseseen asetettaisiin metsästäjäkohtainen saalisikiintiö, joka olisi enintään 2 merihanhea vuorokau-nessa. Lisäksi ravintohoukuttimen käyttö kiellettäisiin merihanhen aikaistetussa peltometsästyksessä 10.8.-20.8. klo 12.00 saakka.

Merihanhi on ollut rauhoitettu sisämaassa vuodesta 2013 alkaen, sillä tavoitteena merihanhen pesimäkannan leviäminen sisävesille, jossa siitä voisi muodostua arvokas lisä riistalajistoon. Merihanhen osalta tavoiteltava leviäminen sisämaan vesistöihin edellyttää metsästyksen kieltämistä sisämaan kannan ollessa vasta ensim-mäisten yksilöiden varassa. Vuonna 2018 aikaistetun peltometsästyksen keskeinen tavoite oli viljelyvahinko-jen vähentäminen sekä mahdollisuus paikallisesti rajoittaa vahinkoa aiheuttavaa merihanhikantaa metsästyks-en keinoin.

Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan peltometsästyksessä on harjoitettu vuosina 2018 ja 2019 paikal-lisesti voimakastakin metsästystä pelloilla, joilla ei ole arvokkaita satokasveja, mille merihanhet aiheuttavat vahinkoa. Paikoin merihanhia on saatu saaliiksi huomattavan korkeita vuorokausikohtaisia määriä ravinto-houkuttelun avulla, mikä ei ole tarkoituksenmukaista suhteessa tavoitteisiin kannan leviämiseksi sisämaahan tai metsästyksen tarkoituksenmukaisen järjestämisen näkökulmasta. Vuodesta 2018 alkaen peltometsästyksen odotettua suurempi osuus kokonaissaaliista ja sen kohdistuminen aiempaa enemmän esiaikuisiin lintuihin voi heikentää merihanhen lisääntyvää kannanosaa muutaman vuoden aikajänteellä. Tästä syystä on perusteltua rajoittaa merihanhen metsästystä koko metsästysaikana siten, että kokonaissaalismäärä pienenee ja metsästys kohdistuu enemmän nuoriin lintuihin. Metsästäjäkohtainen kiintiö mahdollistaa edelleen merihanhen metsäs-tyksen ja viljelyvahinkojen ehkäisyn koko sallitulla metsästysalueella, mutta pienentää kokonaissaalismäärää sekä mahdollisesti jakaa toteutuvaa saalismäärää tasaisemmin hanhenmetsästäjien kesken.

Asetuksella kiellettäisiin merihanhen metsästys kolmen vuoden määräajaksi metsästysvuosina 2023–2026 elo-kuun 10 päivästä joulukuun 31 päivään Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kainuun, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Päijät-Hämeen maakunnissa, Etelä-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Alajärven, Alavuden, Evijärven, Kuortaneen, Lappajärven, Soinin, Vimpelin ja Ähtärin kunnissa, Keski-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Halsuan, Lestijärven, Perhon ja Vetelin kunnissa, Lapin maakun-nassa lukuun ottamatta Kemin, Keminmaan, Tornion ja Simon kuntia, Kymenlaakson maakuntaan kuuluvassa Kouvolan kunnassa sekä Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Haapajärven, Haapaveden, Kuusamon, Kärämäen, Nivalan, Pudasjärven, Pyhäjärven, Pyhännän, Reisjärven, Siikalatvan, Utajärven, Taivalkosken ja Vaalan kunnissa. Alue olisi sama kuin edellisenä kymmenenä vuotena.

Esitetty metsästyksen kieltäminen perustuu Suomen riistakeskuksen maa- ja metsätalousministeriölle teke-mään esitykseen. Esityksellä jatkettaisiin edelliset kolme metsästysvuotta voimassaolleita rajoituksia saman-laisina ja asetus olisi voimassa 31.7.2026 saakka.

1 Nykytila

Merihanhikannan tila ja lajin metsästys

Merihanhi (*Anser anser*) on viime vuosikymmeninä runsastunut ja sen levinneisyys kattaa saariston ja rannikkoseudut sekä yksittäisiä pesimähavaintoja myös sisävesiltä. Suomessa sisämaapesintöjä on toistaiseksi ollut vähän, mutta niiden määrä on ollut koko ajan kasvamassa. Merihanhi on ollut rauhoitettu sisämaassa vuodesta 2013 alkaen, sillä tavoitteena merihanhen pesimäkannan leviäminen sisävesille, jossa siitä voisi muodostua arvokas lisä riistalajistoon.

Vuonna 2019 lintudirektiivin raportoinnissa kannan arvioitiin olevan keskikanta 6 600 paria (minimi 3 600 — maksimi 10 000 paria). Kannan kehityssuunnan arvioitiin olevan vuosien 2007–2018 tarkastelujaksolla vakaa (trendin vaihteluväli -24% — + 95%) ja vuosien 1980–2018 tarkastelujaksolla kasvava +433% (trendin vaihteluväli +272%—+660%).

Suomen pesimäkannasta parhaan kuvan antaa nykyisellään Metsähallituksen koordinoimat saaristolinnusto-laskennat. Luonnonvarakeskuksen alustavien analyysien mukaan Suomen pesimäkanta on kokonaisuutena kasvava. Eri kannanhoitoalueiden populaatioiden pitkäaikaiskehityksessä on kuitenkin eroja, eteläisen kannanhoitoalueen populaation ollessa vakaa ja läntisen kannanhoitoalueen kasvava. Huomioitavaa on kuitenkin se, että viime vuosina läntisen kannanhoitoalueen populaatio on ollut pienenevä. Toisaalta merihanhen esiintymiseen ja siten tuloksiin saattaa vaikuttaa myös merikotkan esiintyminen laskenta-alueilla.

Suomessa pesivät merihanhet kuuluvat eurooppalaisiin merihanhikantoihin, joiden populaatiokoot ovat suuria ja kehityssuunnat vakaita tai kasvavia. Suomen merihanhet voidaan jakaa kahteen eri kannanhoitoalueeseen sen perusteella, mihin ne muuttavat talvehtimaan. Pääsääntöisesti Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan merihanhet kuuluvat läntiseen muuttoreitin lintuihin (läntinen kannanhoitoalue) ja Satakunnan, Varsinais-Suomen, Uudenmaan ja Kymenlaakson merihanhet Keski-Euroopan populaatioon (eteläinen kannanhoitoalue). Eri kannanhoitoalueiden rajat eivät ole yksiselitteiset ja geneettistä vaihtoa tapahtuu eri populaatioiden välillä.

Merihanhisaalis koko maassa on Luonnonvarakeskuksen otantakyselyyn perustuvan metsästystilaston mukaan aiempien sisämaan metsästyskiellon aikana vuosina 2013–2020 vaihdellut välillä 3 000 – 8 700 lintua. Vuodesta 2021 lähtien lakisäätteiset saalisilmoitukset on tehty vuonna 2021 1 321 merihanhesta ja vuonna 2022 1 409 merihanhesta.

Vuosi	Saalis (Luke)	Saalis ilmoitusvelvollisuus	Metsästysrajoitus MMM asetus nro
2013	4 900		572/2013 sisämaan rauhoitus
2014	7 900		572/2013
2015	3 000		572/2013
2016	6 500		568/2016
2017	8 700		568/2016
2018	6 300		568/2016, muut. 557/2018
2019	4 700		902/2019
2020	4 200		531/2020
2021		1 321	531/2020
2022		1 409	531/2020

Taulukko 1. Merihanhisaalis Suomessa vuosina 2013-2022. Huom: saalistilastoinnin menetelmä vaihtuu vuodesta 2021 alkaen lakisäätteiseen saalisilmoitukseen. Lähde: Luke (2013-2021), Suomen riistakeskus (2022).

2 Lainsäädäntö

2.1. KV- ja EU-tason lainsäädäntö

Afrikan ja Euraasian muuttavien vesilintujen suojelusta tehty sopimus (AEWA)

Merihanhi kuuluu Afrikan ja Euraasian muuttavien vesilintujen suojelusta tehdyn sopimuksen (SopS 9/2000), jäljempänä AEWA-sopimus, piiriin. AEWA-sopimuksen liitteen 3 toimintasuunnitelman taulukossa 1 on erilliset suojeluluokitukset Luoteis- ja Lounais-Euroopan (NW Europe/South-West Europe) populaatiolle (C1) ja Keski-Euroopan (Central Europe/North Africa) merihanhipopulaatiolle (B1). Luoteis- ja Lounais-Euroopan populaatiolle on hyväksytty kansainvälinen hoitosuunnitelma vuonna 2018¹ ja sille kehitetään koko muuttoreitin kattavaa sopeutuvaa metsästyksen säätelyjärjestelmää AEWA-sopimuksen Euroopan hanhikantojen hoidon työryhmässä (AEWA EGMP IWG).

Tämänhetkisen tiedon perusteella vaikuttaa siltä, että Suomenlahden, Varsinais-Suomen ja Satakunnan merihanhet kuuluvat pääsääntöisesti Keski-Euroopan populaatioon ja muuttavat Baltian maiden yli Keski-Eurooppaan talvehtimaan. Perämerta kohti mentäessä linnut vaikuttaisivat kuuluvan todennäköisemmin Länsi- ja Luoteis-Euroopan populaatioon ja muuttavan Ruotsin kautta Länsi-Eurooppaan.

EU:n lintudirektiivi

Merihanhen metsästystä säätelee myös Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY luonnonvaraisten lintujen suojelusta, jäljempänä lintudirektiivi. Merihanhi *Anser anser* kuuluu lintudirektiivin 1 artiklassa tarkoitettuihin lajeihin ja liitteen II A-osan lajeihin. Lintudirektiivin 2 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet 1 artiklassa tarkoitettujen lintulajien kantojen ylläpitämiseksi sellaisella tasolla, joka vastaa erityisesti ekologisia, tieteellisiä ja sivistyksellisiä vaatimuksia ottaen huomioon taloudelliset ja virkistykseen liittyvät vaatimukset, taikka näiden kantojen mukauttamiseksi tähän tasoon. Lintudirektiivin 7 artiklan mukaan liitteessä II lueteltujen lajien kantojen koon, maantieteellisen levinneisyyden ja lisääntymisnopeuden takia koko yhteisössä niitä voidaan metsästää kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Liitteessä II olevassa A-osassa lueteltuja lajeja saa metsästää koko yhteisön alueella. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että lajien metsästys ei vaaranna suojelutoimenpiteitä niiden levinneisyysalueella. Edelleen 7 artiklan mukaan jäsenvaltion on varmistettava, että metsästys harjoitettuna voimassa olevien kansallisten toimenpiteiden mukaisesti vastaa kyseisten lintulajien järkevän hyödyntämisen ja ekologisesti tasapainoisen säätelyn periaatteita ja että tämä käytäntö näiden lajien ja etenkin muuttavien lajien kantojen osalta on sopu-soinnussa 2 artiklasta seuraavien toimenpiteiden kanssa.

2.2. Metsästyslaki ja sen nojalla annetut säädökset

Metsästyslain (615/1993) 20 §:n 1 momentin mukaan metsästystä on harjoitettava kestävän käytön periaatteiden mukaisesti ja siten, että riistaeläinkannat eivät vaarannu, luontoa ei tarpeettomasti vahingoiteta, riistakantaa ei vaaranneta eikä eläimille tuoteta tarpeetonta kärsimystä. Metsästyslain järjestelmässä riistaeläinlajien metsästämistä rajoitetaan ensisijaisesti metsästyslain 37 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella säädetyllä vuosittaisella yleisellä rauhoitusajalla. Metsästysasetuksen (666/1993) 24 §:n 1 momentin 16 kohdassa säädetty merihanhen yleinen rauhoitusaika on 1.1.—20.8. kello 12.00 saakka. Metsästysasetusta muutettiin (392/2018) vuonna 2018 siten, että 24 §:n 2 momentin mukaan sen estämättä mitä 1 momentin 16 kohdassa säädetään, saa merihanhea metsästää lisäksi pellolta elokuun 10 päivästä elokuun 20 päivään kello 12.00 asti.

Metsästyslain 38 § on muutettu 1.8.2017 voimaan tulevalla lailla (504/2017). Sen mukaan, jos riistaeläinlajin kanta heikkenee pysyvästi tai tilapäisesti lajin esiintymisalueella tai osalla esiintymisaluetta, voidaan maa- ja

¹ https://www.unep-aewa.org/sites/default/files/publication/ts71_issmp_greylag%20goose_complete.pdf

metsätalousministeriön asetuksella kyseisen riistaeläinlajin metsästystä rajoittaa tai se voidaan kieltää kokonaan. Riistaeläinlajin metsästystä voidaan rajoittaa tai se voidaan kieltää myös, jos tavoiteltava riistaeläinlajin leviäminen tai metsästyksen tarkoituksenmukainen järjestäminen sitä edellyttää. Metsästyksen rajoittaminen voi tarkoittaa myös velvoitetta merkitä saalis tunnistemerkillä. Rajoitus tai kieltö voi olla voimassa korkeintaan kolme vuotta. Jos riistaeläinlajin kanta voimistuu elinvoimaiseksi, rajoitus tai kieltö tulee kumota ennen määräjän päättymistä. Rajoitus tai kieltö voi olla: 1) alueellinen; 2) ajallinen; 3) saaliseläimen sukupuolta koskeva; 4) metsästäjäkohtainen saaliskiintiö; tai 5) pyyntivälinettä tai pyyntimenetelmää koskeva. Rajoituksesta, kiellosta tai tunnistemerkistä säädetään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Maa- ja metsätalousministeriön on kuultava ennen asetuksen antamista niitä riistanhoitoyhdistyksiä, joiden toiminta-alueelta rajoitus tai kieltö koskee.

Kysymyksessä on siten tilapäisen metsästyksen säätelyn mahdollistamiseksi säädetty toimivalta, jota korostaa toisaalta velvoite kumota kieltö tai rajoitus ennen määräjän päättymistä, jos riistaeläinkanta voimistuu elinvoimaiseksi. Käytännössä alueelliset rajaukset tulee toteuttaa selkeästi siten, ettei niiden alueellisesta ulottuvuudesta synny epäselvyyttä. Kysymyksessä ei siis ole mihinkään tiettyyn uhanalaisuusarviointiin sidottu toimivalta, vaan riistakantojen vuotuisen vaihtelun seurannan perusteella sovellettu toimivalta. Tältä osin aiempaa käytäntöä ei ole ollut tarkoitus muuttaa metsästyslain muuttamisen yhteydessä.

Metsästyslain 38 §:ssä on säädetty maa- ja metsätalousministeriölle toimivalta kieltää tai rajoittaa metsästyksen tilapäisesti enintään kolmen vuoden määräajaksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Oulujärvelle leviittäytyvän merihanhikannan vakiinnuttamiseksi ja lisäämiseksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (458/2012) kiellettiin merihanhen metsästyksen Kajaanin, Paltamon ja Vaalan kunnissa metsästysvuosina 2012—2015. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla (572/2013, 568/2016, muutettuna 557/2018, 902/2019 ja 531/2020) merihanhen metsästyksen on ollut kiellettyä sisämaassa kielletty sisämaassa metsästysvuodesta 2013—2014 alkaen. Vuodesta 2020 alkaen maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (531/2020) myös merihanhen metsästyksen metsästäjäkohtainen saaliskiintiö on enintään kaksi merihanhea vuorokaudessa ja ravintohoukuttimen käyttö merihanhen metsästyksessä on kielletty elokuun 10 päivästä elokuun 20 päivään kello 12.00 asti kolmen vuoden määräajan metsästysvuosina 2020/2021, 2021/2022 ja 2022/2023.

Metsästysasetusta muutettiin (302/2021) vuonna 2021 siten että 10.8.2021 alkavasta metsästyskaudesta alkaen kaikista saaliiksi saaduista merihanhista on tehtävä saalisilmoitus Suomen riistakeskuksen vahvistamalla lomakkeella tai sähköisen palvelun kautta Suomen riistakeskukselle. Saalisilmoitus on tehtävä seitsemän vuorokauden kuluessa eläimen pyydystämisestä. Saalisilmoituksessa on oltava seuraavat tiedot: 1) metsästäjän nimi ja metsästäjänumero; 2) pyydystettyjen eläinten määrä ja laji; 3) päivämäärä, jolloin yksilö saatiin saaliiksi; 4) kunta, jossa yksilö saatiin saaliiksi. Suomen talousvyöhykkeeltä saadusta saaliista on ilmoitettava 1–3 kohdassa tarkoitettut tiedot.

3 Suomen riistakeskuksen esitys 13.4.2023

Suomen riistakeskus on tehnyt esityksen maa- ja metsätalousministeriölle metsähanhen metsästyksen rajoittamiseksi (Suomen riistakeskus 13.4.2023, asianumero 127/00.01.00.00/2023). Suomen riistakeskus esittää maa- ja metsätalousministeriölle merihanhen metsästyksen rajoittamista metsästyslain 38 §:n perusteella siten, että *merihanhi olisi rauhoitettu 1.8.2023–31.7.2026 Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kainuun, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Päijät-Hämeen maakunnissa; Etelä-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Alajärven, Alavuden, Evijärven, Kuortaneen, Lappajärven, Soinin, Vimpelin ja Ähtärin kunnissa; Keski-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Halsuan, Lestijärven, Perhon ja Vetelin kunnissa; Lapin maakunnassa lukuun ottamatta Kemin, Keminmaan, Tornion ja Simon kuntia; Kymenlaakson maakuntaan kuuluvassa Kouvolan kunnassa; Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Haapajärven, Haapaveden, Kuusamon, Kärsämäen, Nivalan, Pudasjärven, Pyhäjärven, Pyhännän, Reisjärven, Siikalatvan, Taivalkosken, Utajärven ja Vaalan kunnissa (liitekartta). Esitys tarkoittaa sitä, että samalle alueelle vuonna 2013, 2016 ja 2020*

kolmeksi vuodeksi ja 2019 yhdeksi vuodeksi annettuja rauhoituksia jatkettaisiin kolmella vuodella.

Muulla maassa merihanhea saisi metsästää seuraavasti:

- *Läntinen kannanhoitoalue: Pohjanmaan maakunta sekä Etelä-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Ilmajoen, Isojoen, Karijoen, Kauhajoen, Kauhavan, Kurikan, Lapuan, Seinäjoen ja Teuvan kunnissa, Keski-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Kannuksen, Kaustisen, Kokkolan ja Toholammin kunnissa, Lapin maakuntaan kuuluvissa Kemín, Kemínmaan, Tornion ja Simon kunnissa sekä Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Alavieskan, Hailuodon, Iin, Kalajoen, Kempeleen, Limingan, Lumijoen, Merijärven, Muhoksen, Oulaisen, Oulun, Pyhäjoen, Raahen, Sievin, Siikajoen, Tyrnävän ja Ylivieskan kunnissa merihanhen metsästyksen metsästäjäkohtainen saalisikiintiö 1.8.2023-31.7.2026 olisi enintään 2 merihanhea vuorokaudessa ja ravintohoukuttimen käyttö on merihanhen metsästyksessä kielletty 10.8.-20.8 klo 12.00 välisenä aikana.*

- *Eteläinen kannanhoitoalue: Satakunnan, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen maakunnat sekä Kymenlaakson maakuntaan kuuluvissa Haminan, Kotkan, Miehikkälän, Pyhtään ja Virolahden kunnissa merihanhen metsästyksen metsästäjäkohtainen saalisikiintiö 1.8.2023-31.7.2026 olisi enintään 2 merihanhea vuorokaudessa ja ravintohoukuttimen käyttö on merihanhen metsästyksessä kielletty 10.8.-20.8 klo 12.00 välisenä aikana.*

Merihanhea koskevan esityksen perustelut ja vaikutukset

Suomessa pesivät merihanhet kuuluvat eurooppalaisiin merihanhikantoihin, joiden populaatiokoot ovat suuria ja kehityssuunnat vakaita tai kasvavia. Suomen merihanhet voidaan jakaa kahteen eri kannanhoitoalueeseen sen perusteella, mihin ne muuttavat talvehtimaan. Pääsääntöisesti Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan merihanhet kuuluvat läntiseen muuttoreitin lintuihin (läntinen kannanhoitoalue) ja Satakunnan, Varsinais-Suomen, Uudenmaan ja Kymenlaakson merihanhet Keski-Euroopan populaatioon (eteläinen kannanhoitoalue). Eri kannanhoitoalueiden rajat eivät ole yksiselitteiset ja geneettistä vaihtoa tapahtuu eri populaatioiden välillä.

Suomen pesimäkannasta parhaan kuvan antaa nykyisellään Metsähallituksen koordinoimat saaristolinnustolaskennat. Luonnonvarakeskuksen alustavien analyysien mukaan Suomen pesimäkanta on kokonaisuutena kasvava. Eri kannanhoitoalueiden populaatioiden pitkäaikaiskehityksessä on kuitenkin eroja, eteläisen kannanhoitoalueen populaation ollessa vakaa ja läntisen kannanhoitoalueen kasvava. Huomioitavaa on kuitenkin se, että viime vuosina läntisen kannanhoitoalueen populaatio on ollut pienenevä. Toisaalta merihanhen esiintymiseen ja siten tuloksiin saattaa vaikuttaa myös merikotkan esiintyminen laskenta-alueilla.

Suomen riistakeskus katsoo, että merihanhi on arvokas riistalaji ja sen runsastumista ja leviämistä kannattaa edistää rannikolta sisämaahan. Merihanhet voivat aiheuttaa sisämaassa viljelyksille jonkin verran vahinkoja, mutta niiden määrien odotetaan olevan pieniä. Lisäksi vahinkojen syntymistä voidaan lajin kohdalla ehkäistä monilla keinoilla.

Merihanhi rauhoitettiin sisämaassa kolmeksi metsästysvuodeksi vuonna 2013, 2016 ja 2020 sekä yhdeksi vuodeksi vuonna 2019. Systemaattista seurantaa ei ole järjestetty lajin runsauden ja levinneisyyden muutoksiin. Lajista tehdään lintuharrastajien toimesta havaintoja ja niiden perusteella näyttää siltä, että merihanhivhavainnot ovat kasvusuunnassa. Pesimähavaintoja on kuitenkin vielä toistaiseksi vähän. Suomen riistakeskuksen tiedossa on sisämaapesintöjä tai niiden yrittämistä ainakin Oulujärvellä, Pyhäjärvellä ja Maaningalla.

Merihanhi on hitaasti lisääntyvä laji ja sen vuoksi selviä tuloksia sisämaan kannankehityksessä on odotettavissa vain riittävän pitkällä rauhoituksella. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista

jatkaa merihanhen rauhoitusta sisämaassa, kunnes alueelle on vakiintunut metsästystä kestävä kanta. Rauhoitusalueen ulkopuolelle jäisi muutamia kymmeniä kilometrejä leveä merenranta-vyöhyke, jonka leveys on määritetty riistakeskuksen aluetoimistojen asiantuntemuksen perusteella vuonna 2013. Alueen rajauksen osalta ei ole tarvetta tehdä muutoksia.

Suomen rannikkoalueilla merihanhi on runsaslukuinen riistasaalislaji. Luonnonvarakeskuksen riistasaalistiedon mukaan merihanhisaalis on ollut vuosina 1996–2020 noin 5300 lintua vuodessa. Vuosina 2021 ja 2022 on ollut pakollinen merihanhen saalisilmoitusvelvollisuus. Vuonna 2021 ilmoitettu saalis oli 1321 yksilöä ja vuonna 2022 saalis oli 1409 yksilöä. Ilmoitettu saalis on vuonna 2021 ollut merkittävästi pienempi kuin Luonnonvarakeskuksen otantaan perustuva saalis. Otannan perusteella saalis olisi ollut 3090 yksilöä (1311–4869) (Pellikka ym. 2023. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 26/2023). Vuonna 2022 läntiseltä kannanhoitoalueelta ilmoitusten perusteella saatiin saaliiksi 61 % (862 yksilöä) koko Suomen saaliista ja eteläiseltä kannanhoitoalueelta 39 % (547 yksilöä).

Merihanhen pyyntiaikaa pidennettiin metsästysasetuksen muutoksella alkupäästä vuonna 2018 siten, että pyynti on sallittu 10.8–20.8 klo 12 pellolta. Erityisesti läntisellä kannanhoitoalueella merihanhisaalis näyttäytyisi painottuvan alkukauteen. Esimerkiksi vuonna 2022 ilmoitetusta saaliista 66 % ammuttiin ennen 20.8 alkavaa pyyntikautta. Lisäksi näyttäisi siltä, että peltopyynti kohdistuu todennäköisesti enemmän esiakuisiin, pesimättömiin ja pesinnässään epäonistuneisiin lintuihin kuin 20.8 alkava metsästys.

Peltometsästyksellä aikaan saatu pelotevaikutus osaltaan auttaa vähentämään nykyisiä sekä tulevia maatalousvahinkoja rannikon peltoviljelmillä. Siten ajanjaksolla 10.8–20.8. klo 12.00 on tarkoituksenmukaista kieltää ravintohoukuttimen käyttö metsästyksessä.

Lähetinlintuseurantojen perusteella näyttää siltä, että 10.8 alkava peltometsästys voimistaa ainakin osittain merihanhiin muuttoa. Tavanomaisestikin osa esiakuisista on yleensä lähtenyt muutolle ennen 20.8 alkavaa metsästystä. Suurempi esiakuisten osuus johtaa aiempaa pienempään alle vuoden ikäisten lintujen osuuteen saaliissa, mikä yhdessä jossain määrin kasvavien saalismäärien kanssa tulee ottaa huomioon arvioitaessa toteutuneen metsästyksen kokonaiskestävyyttä. Hanhilla aikuisten lintujen säilyvyys on populaation kehityksen kannalta merkittävämpi tekijä kuin vuotuinen poikastuotto. Esiakuisiin kohdistuva voimakas verotus voi merkittävällä tavalla vaikuttaa lisääntyvien ikäluokkien kokoon usean vuoden viiveellä. Rannikon vahva ja elinvoimainen merihanhikanta on edellytys lajin leviämislle sisämaahan, ja tästä näkökulmasta rannikon aikaistettu pyynti ja esiakuisiin kohdistuva suurempi metsästysverotus ovat ristiriidassa lajin leviämistavoitteen suhteen.

Kokonaisuutena merihanhen positiivisen kannan kehityksen turvaamiseksi on syytä seurata merihanhikannan ja saaliin kehitystä ja tarvittaessa harkita alueellisia metsästyksen rajoitustoimia, jotta merihanhikannan elinvoimaisuutta tai sisämaahan levittäytymistä ei turhaan vaaranneta.

Määritellyllä rannikkoalueella tapahtuva metsästys jakautuu aikaistettuun peltometsästykseen 10.8.-20.8 klo 12. ja tavanomaiseen metsästyskauteen 20.8 klo 12 – 31.12. Aikaistetun peltometsästyksen keskeinen tavoite on viljelyvahinkojen vähentäminen sekä mahdollisuus paikallisesti rajoittaa vahinkoa aiheuttavaa merihanhikantaa metsästyksen keinoin. Paikallisten viljelyvahinkojen ehkäisyn näkökulmasta metsästys tulisi kohdentaa pelloille, joilla on kasvamassa markkinakelpoinen vilja, juures tai vihannessato ja jolle merihanhet aiheuttavat merkittävää taloudellista vahinkoa.

Säädettävällä metsästäjäkohtaisella kiintiöllä (2 merihanhea / vuorokausi) tavoitteena on pienentää kokonaissaalista, jakaa toteutuvaa saalista tasaisemmin hanhenmetsästäjien kesken sekä varmistaa merihanhikannan vakaa kehitys. Kertyneen saalistiedon perusteella kahden merihanhen vuorokausikiintiö on kannanhoidon näkökulmasta tarkoituksenmukainen, ja samalla

mahdollistaa mielekkään metsästyksen sekä vahinkojen ehkäisyn. Myös tarkasteltaessa viime-aikaista merihanhiikantojen kehitystä on perusteltua säätää ja rajoittaa saalista vuorokausikohtaisella kiintiöllä varovaisuusperiaatteen mukaisesti.

Luonnonvarakeskus on käynnistänyt ja toteuttanut parina viime vuonna merihanhiin yksilömäärälaskentaa ruokailupelloilta, joka tuottaa tarkentuvaa tietoa merihanhiikannon tilasta. Yhdessä saaristolinnustoseurantojen tulosten kanssa on jatkossa entistä paremmat mahdollisuudet arvioida metsästyksen vaikutusta Suomen merihanhiikantaan. Samaan aikaan on tärkeää kerätä mahdollisimman tarkkaa tietoa merihanhiisaaliista.

Suomen riistakeskuksen näkemyksen mukaan vuodesta 2019 lähtien ollutta rajoitusta merihanhiin metsästykseseen ei ole tarkoituksenmukaista muuttaa. Merihanhiikannassa on tapahtunut lyhytaikaista kannanvaihtelua ja kannan kehitystä on tarpeellista seurata vuosittain. Jos kannankehityksessä tapahtuu pienentymistä, on arvioitava uudelleen rajoituksia.

Yksityiskohtainen tarkastelu merihanhiin kannan tilasta ja metsästyksen rajoittamisen tarpeesta on esitetty liitteessä 2

Esityksen on valmistellut Suomen riistakeskuksen Kestävä metsästys osaprosessi.

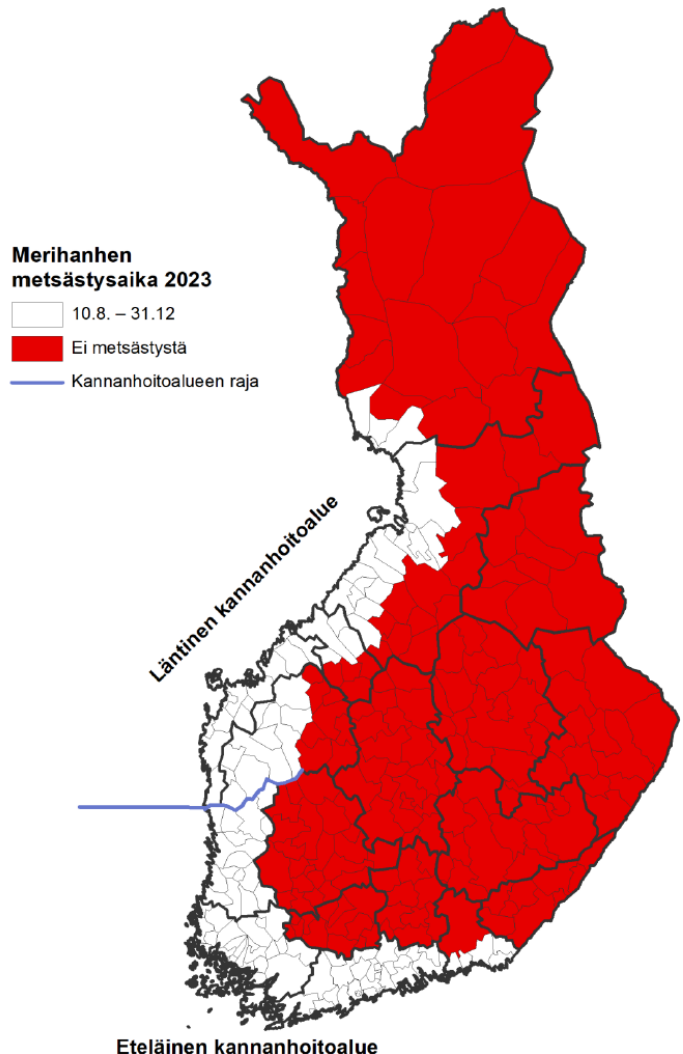
4 Metsästyksen rajoittaminen ja kieltäminen metsästysvuosina 2023—2026

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella kiellättäisiin merihanhiin metsästys kokonaan kolmen vuoden määräajaksi metsästysvuosina 2023–2026 sisämaassa.

Muualla maassa metsästys olisi sallittua metsästysasetuksen 24 §:n 1 momentin 12 kohdassa säädetyn yleisen rauhoitusajan ulkopuolella 20.8. kello 12—31.12. välisenä aikana samoin kuin pelloilta elokuun 10 päivästä elokuun 20 päivään kello 12.00 asti.

Sallitulla metsästysalueella merihanhiin metsästykseseen asetettaisiin metsästäjäkohtainen saalis-kiintiö, joka olisi enintään 2 merihanhiä vuorokaudessa. Lisäksi ravintohoukuttimen käyttö kiellättäisiin merihanhiin aikaistetussa peltometsästyksessä 10.8.-20.8. klo 12.00 saakka.

Kuva 1. Esitetty metsästyksen kieltoalue (rauhoitusalue) sisämaassa, Suomen riistakeskuksen esitys merihanhiin metsästyksen kieltoalueeksi 1.8.2023-31.7.2026.

Pykäläkohtaiset perustelut

1 § Merihanhen metsästys

Asetuksen 1 §:n 1 momentissa kiellettäisiin merihanhen metsästys 10.8.—31.12. välisenä aikana Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kainuun, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Päijät-Hämeen maakunnissa, Etelä-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Alajärven, Alavuden, Evijärven, Kuortaneen, Lappajärven, Soinin, Vimpelin ja Ähtärin kunnissa, Keski-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Halsuan, Lestijärven, Perhon ja Vetelin kunnissa, Lapin maakunnassa lukuun ottamatta Kemin, Keminmaan, Tornion ja Simon kuntia, Kymenlaakson maakuntaan kuuluvassa Kouvolan kunnassa sekä Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Haapajärven, Haapaveden, Kuusamon, Kärämäen, Nivalan, Pudasjärven, Pyhäjärven, Pyhännän, Reisjärven, Siikalatvan, Taivalkosken, Utajärven ja Vaalan kunnissa.

2 § Metsästäjäkohtainen saaliskiintiö

Asetuksen 2 §:n 1 momentissa säädettäisiin merihanhen metsästyksen metsästäjäkohtainen saaliskiintiö enintään kaksi hanhea vuorokaudessa. Kahden linnun vuorokausikohtaisella kiintiöllä saavutetaan riittävä ja tarvittava pelotevaikutus viljelyvahinkojen torjumisen kannalta, eikä suuremman lintumäärän ampuminen yhdellä vahinkokohteella samalla kertaa ole tarkoituksenmukaista suhteessa nykyiseen merihanhikannan tilaan. Merihanhen karkottaminen vahinkopelloilta metsästyksen keinoin ei edellytä suuria saalismääriä.

3 § Kielletty pyyntimenetelmä

Asetuksen 3 §:n 1 momentissa kiellettäisiin merihanhen metsästyksessä aikaistetussa peltometsästyksessä ravintohoukuttimen käyttö 10 elokuuta alkaen 20 elokuuta kello 12.00 saakka.

Säännöstä tulisi tulkita siten, että merihanhen metsästyksessä olisi kiellettyä käyttää viljanjyviä tai mitä tahansa ihmisen perustamaa houkuttinta, joka perustuu vesilintujen käyttämään ravintoon, jos tarkoituksena on merihanhen houkuttelu sen avulla. Tällaisia ovat viljanjyvien lisäksi muun muassa eräät muut viljelykasvit. Toisaalta tulkinnasta on tarkoituksenmukaista rajata pois se, että ravintohoukuttimen käyttäminen ei ole tarkoituksellista. Luonnon itsensä luoma ravinnonlähde ei olisi kielletty ravintohoukutin. Merihanhet tankkaavat runsaasti ravintoa syksyllä muuttomatkaa varten ja ne ovat siksi syksyllä tai muuttomatalla levähtäessään usein ravinnonlähteen läheisyydessä tai kulkemassa sellaista etsien.

Viljellyt pellot, joilta satoa ei ole korjattu, houkuttelevat monissa tapauksissa merihanhia, mutta ravintohoukuttimen käytön kieltö ei estä metsästystä tavanomaisessa viljan tai muun kasvin tuotannossa olevilla pelloilla. Merihanhen metsästysalueella voi olla tavanomaisessa viljan tai muun kasvin tuotannossa olevia peltoja, joiden tarkoitus on tuottaa satoa myytäväksi tai tuotantoeläinten ravinnoksi. Tällainen pelto ei ole merihanhen houkuttelemista varten, jolloin sitä ei tule tulkita kielletyksi merihanhen houkuttimeksi. Jos pelolle olisi sadonkorjuun jälkeen kuitenkin jäänyt osa sadosta lakoon tai korjaamatta siten, että se ilmeisesti houkuttelee merihanhea, ei sitä tule tulkita kielletyksi merihanhen houkuttimeksi.

Kiellon tarkoituksena on varmistaa merihanhen aikaistetun peltometsästyksen toteuttaminen siten, että mahdollistetaan paikallisten viljelyvahinkojen vähentäminen, mutta estetään ravintohoukuttimen avulla metsästettävät suuret saaliit, jotka vaikuttavat nykytilanteessa olevan uhka paikallisen merihanhikannan kestäväydelle, eikä saalismäärät välttämättä ole tarpeellisia viljelyvahinkojen vähentämisen näkökulmasta. Tällä hetkellä ei ole tarvetta merihanhen peltometsästyksen kannan koon pienentämiseksi. Koska merihanhea ei saisi ampua ravintohoukuttimen avulla ampumaetäisyydelle houkuttelemalla, ei metsästys olisi liian tehokasta. Merihanhen ampumisen kieltäminen ravintohoukuttimen avulla ei kuitenkaan estäisi metsästyksen kohdistamista esimerkiksi viljellyllä pellolla käyvään ja satovahinkoja aiheuttavaan merihanheen. Tämän vuoksi on tärkeää, että ainoastaan esityksen mukaisesti metsästäjän tarkoituksella perustamat houkuttimet ovat kiellettyjä.

Peltometsästyksen perustelujen näkökulmasta ja nykyisessä tilanteessa olisi suositeltavaa kohdistaa metsästyks pelloille, joilla on kasvamassa markkinakelpoinen sato, ja missä merihanhen aiheuttavat vahinkoa. Näille pelloille ei tule erikseen houkutelua hanhia ravintohoukuttimella metsästyksen tehostamiseksi. Ravintohoukuttimella voi ohjata hanhia ruokailemaan muilla pelloilla, joilla vahinkouhkaa ei ole. Tällaisilla houkuttelupaikoilla olisi siis kiellettyä metsästä, jos sinne on ihmisen toimesta lisätty ravintoa houkuttimeksi, jotta hanhet saavat ruokailla rauhassa aiheuttamatta vahinkoa.

4 § Voimaantulo

Asetuksen 4 §:n 1 momentissa säädettäisiin asetus tulemaan voimaan elokuussa 2023 kolmen vuoden määräajaksi 31.7.2026 saakka.

5 Esityksen vaikutukset

Asetuksen 1 §:n 1 momentissa mainittuun alueeseen kuuluvalla alueella merihanhea ei voida metsästä lainkaan metsästysvuonna 2023—2026, minkä arvioidaan nopeuttavan lajin pesimäkannan leviämistä ja lisäävän lajin kannan vakiintumisen todennäköisyyttä sisämaassa verrattuna siihen, että metsästystä ei kiellettäisi.

Merihanhi on hitaasti lisääntyvä laji ja sen vuoksi kannan kasvua sisämaassa voidaan turvata vain riittävän pitkällä rauhoituksella. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista jatkaa merihanhen rauhoitusta kolmella vuodella sisämaassa. Rauhoitusalueen ulkopuolelle jäisi muutamia kymmeniä kilometrejä leveä merenrantavyöhyke, jonka leveys on määritelty riistakeskuksen aluetoimistojen asiantuntemuksen perusteella vuonna 2013. Alueen rajauksen osalta ei ole tarvetta tehdä muutoksia.

Vuosien 2018 ja 2019 tilannekuva aikaistetun peltometsästyksen vaikutuksista, ja se huolestuttava havainto Luonnonvarakeskuksen alustavasta analyysistä kannanseurannasta, että viime vuosina läntisen kannanhoitoalueen populaatio on ollut pienenevä sekä epävarmuus Länsi-Euroopan muuttoreitin kannansääteilytoimenpiteiden vaikutuksista antavat perusteet rajoittaa metsästystä ja siten ehkäistä mahdollisia negatiivisia vaikutuksia kokonaisuutena ja sisämaahan leviämiseksi. Metsästäjäkohtaisen kahden merihanhen vuorokausikiintiön asettaminen 10.8-31.12. ajanjaksolle turvaisi Suomen riistakeskuksen Kestävä metsästyksen -tiimin asiantuntija-arvion mukaan merihanhen kestävä metsästystä ja leviämistä sisämaahan, ja samalla jatkaisi mahdollisuutta ehkäistä viljelyvahinkoja metsästyksen keinoin ilman poikkeuslupien hallinnollista kuormaa. Ravintohoukuttimen käytön kieltäminen ja suositus metsästyksen kohdistamiseen nimenomaan pelloille, joilla merihanhen aiheuttavat taloudellista vahinkoa maataloudelle on perusteltua tässä tilanteessa, arvioidaan estävän kannan kestävyttä uhkaavan liian suuren metsästyserotuksen.

6 Asian valmistelu

Maa- ja metsätalousministeriössä on valmisteltu virkatyönä ehdotus maa- ja metsätalousministeriön asetukseksi merihanhen metsästyksen kieltämisestä metsästysvuosina 2023—2026. Ehdotus on valmisteltu Suomen riistakeskuksen esityksen perusteella. Asetusluonnoksesta pyydettiin lausuntoja seuraavilta tahoilta: Suomen riistakeskus, riistanhoitoyhdistykset, MMM/ruokaosasto, ympäristöministeriö, sisäministeriö, poliisihallitus, rajavartiolaitos, Luonnonvarakeskus (LUKE), Suomen ympäristökeskus, Helsingin yliopisto/Metsätieteiden osasto/Wetland Ecology Group, Luonnontieteellinen keskusmuseo, Metsähallitus, Saamelaiskäräjät, Suomen Metsästäjäliitto ry, Suomen Ammattiriistanhoitajat ry, Luonnon- ja riistanhoitosäätiö, Suomen Kennelliitto ry:n metsästyskoiratyöryhmä, Metsästysspanielit ry, Suomen Pystykorvajärjestö r.y., Kanakoira-kerho ry, Saksanseisojakerho ry, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto (MTK), Svenska lantbruksproducenternas centralförbund (SLC), Suomen Luonnonsuojeluliitto, BirdLife Suomi ry, WWF Suomi, Luonto-Liitto, Natur och Miljö r.f., Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto SEY ja Luonnonsuojeluliitto Tapiola ry.

Lausunnoissa todettiin seuraavaa: ...

7 Voimaantulo

Maa- ja metsätalousministeriön asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 10.8.2023.